

Lääke-epidemiologia Suomessa 2012 – Tutkijat kohtaavat

TAMPERE 16.4.2012

Lääke-epidemiologia voidaan väljästi määrittellä lääkkeiden käytön ja vaikutusten tutkimiseksi väestössä. Lääke-epidemiologista tutkimusta on tehty Suomessa vuosikymmeniä. Tutkimus on viime vuosina reilusti lisääntynyt, mutta alan tutkijat eivät ole virallisesti järjestäytyneet. Vuosien varrella esiin on tullut tarve järjestää yhteinen tilaisuus, jossa olisi mahdollisuus keskustella lääke-epidemiologiaan liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä sekä tavata saman aihepiirin tutkijoita. Huhtikuussa 2012 Sosiaalilääketieteen yhdistyksen lääkejaos ja Suomen epidemiologian seura järjestivät yhteistyönä Tampereella Lääke-epidemiologia Suomessa 2012 – Tutkijat kohtaavat -seminaarin.

Seminaarin avasi Suomen epidemiologian seuran ja Tampereen yliopiston puolesta professori Anssi Auvinen. Auvinen osoitti kirjallisuushakujen perusteella, että lääke-epidemiologinen tutkimus Suomessa on todella lisääntynyt paljon.

Pitkän yliopistouran tehnyt Fimcan tutkimuspäällikkö Hannes Enlund puhui aiheesta *Lääke-epidemiologia Suomessa – Quo vadis?* Enlund pohti Suomen lääke-epidemiologian nykytilaa ja tulevaisuutta. Mistä löytyy oikea polku tulevaisuuteen ja kuka sen määrittelee? Lähtökohtaisesti voidaan kysyä, kuka tarvitsee lääke-epidemiologiaa ja mitä tehtäviä se palvelee. Halutaanko lääke-epidemiologisella tut-

kimuksella vaikuttaa ja muuttaa väestön ymmärtää asioita ja ilmiöitä? Viimeisen kymmenen vuoden aikana tärkeitä aihepiirejä ovat olleet esimerkiksi syöpä ja hormonit, statiinit, tulehduskipulääkkeet, masennuslääkkeet, raskaudenajan lääkitys ja iäkkäiden lääkitys. Entä mikä on nykyisen tutkimuksen näkyvyys ja terveyspoliittinen merkitys? Tuoreessa Lääkepolitiikka 2020 -asiakirjassa määritellään Suomen lääkepolitiikan suuntaviivoja. Enlundin mielestä asiakirjan tulisi olla yhtenä ohjenuorana mietittäessä lääke-epidemiologisen tutkimuksen painopisteitä.

Enlund näki tärkeänä myös alan perus- ja jatkokoulutuksen vahvistamisen. Opetustarjontaa tarvitaan perusmenetelmistä kapeisiin erityiskysymyksiin ja erikoismenetelmiin. Avainasemassa on paikallinen ja valtakunnallinen yhteistyö farmasian, lääketieteen, kansanterveystieteen ja muiden terveystieteiden välillä. Myös pohjoismaista ja eurooppalaista tutkimusyhteistyötä tulisi lisätä. Enlund totesi lopuksi, että Suomen lääke-epidemiologiassa ei ole valmiiksi paalutettua polkua, vaan se muotoutuu niistä tieteellisistä ja poliittisista valinnoista, joita tehdään matkan varrella.

PhD Frank de Vries Utrechtin yliopistosta Hollannista osoitti esityksessään *Two studies, same data source, two answers* todellisia esimerkkejä ja omia tutkimuksiaan hyödyntäen, miten samoista tietokannoista ja aineistoista voidaan saada keskenään ristiriitaisia tutkimustuloksia. Tutkimuksen suunnittelun tai analyysin virheistä aiheutuvaa harhaa tuloksissa voi olla erittäin vaikea tunnistaa jälkikäteen. De Vries suositti pitämään tutkimusasetelmat yksinkertaisina sekä käyttämään tarkasti ja yksise-

litteisesti määriteltyjä päätetapahtumia. ”Epäile, jos tuloksesi ovat liian hyviä ollaksesen totta”, hän totesi.

Lääke-epidemiologisten tutkimusten havaintoja ja Mitä uutta lääke-epidemiologiassa? -sessioissa kuultiin useiden tutkijoiden ja tutkimusryhmien meneillään olevista hankkeista ja tuoreimmista tuloksista. Esitysten perusteella lääke-epidemiologinen tutkimus on Suomessa laaja-alaista ja monimuotoista. Esimerkiksi professori Risto Huupponen statiinitutkimus ja professori Sirpa Hartikaisen Alzheimerpotilastutkimus edustavat perinteistä rekisteripohjaista lähestymistapaa. FT Terhi Launiainen puolestaan esitteli Helsingin yliopiston oikeuskemian yksikössä tehtävää post-mortem lääke-epidemiologiaa. Oikeuslääketieteelliset ruumiinavaukset ja oikeuskemialliset määritykset tarjoavat ainutlaatuisia tietoa esimerkiksi lääkkeiden päihdekäytöstä, lääkkeiden ja alkoholin yhteisvaikutuksista sekä haitallisten lääkeaineyhdistelmien käytöstä.

Lääke-epidemiologian ehkä perinteisin tehtävä on ollut lääkkeiden harvinaisten haittavaikutusten tutkiminen. LT Teemu Murtolan esitteleminen hanke *Eturauhassyövältä suojaavien lääkkeellisten tekijöiden osoittaminen* sen sijaan pyrkii löytämään uusia yhteyksiä eri lääkeaineiden käytön ja alentuneen eturauhassyövän riskin väliltä.

Suurin osa Suomen lääke-epidemiologisesta tutkimuksesta on luonteeltaan akateemista ja epäkaupallista. Dosentti Pasi Korhosen esityksessä kuultiin kuitenkin, että lääke-epidemiologiaa voi harjoittaa myös kaupallisen tilaustutkimuksen muodossa kaikkia hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudattaen.

Vastaaville tilaisuuksille koettiin olevan tarvetta myös tulevai-

suudessa. Seminaarissa keskusteltiin kansainvälisen lääke-epidemiologian seuran International Society for Pharmacoepidemiology (ISPE) kansallisen alajaoksen perustamisesta Suomeen sekä päätettiin järjestää seuraava lääke-epidemiologian seminaari kahden vuoden päästä 2014.

Lopuksi mietittiin lääke-epidemiologian tulevaisuutta Suomessa. Tarvetta todettiin olevan ainakin uusille yhteismuodoille (esimerkiksi blogisivustot, tutkijoiden kierto tutkimusryhmien välillä), lääke-epidemiologian osaamisen kartoittamiselle, koulutuksen koordinoinnille sekä hankerekisterille.

MIIA ARTAMA
*FT, tutkijatohtori,
Helsingin yliopisto
Suomen syöpärekisteri*

MAARIT JAANA KORHONEN
*Dosentti, erityisasiantuntija
Turun yliopisto*

JUHA TURUNEN
*FaT, tutkimuspäällikkö
Farenta Oy*